

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ІНСТИТУТ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ, ДИЗАЙНУ
ТА ТРАНСПОРТУ
КАФЕДРА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРОЄКТУВАННЯ
ТА ДИЗАЙНУ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять з дисципліни «Живопис»
для студентів 2-3 курсів денної та заочної форм навчання
Інституту цифрових технологій, дизайну та транспорту
За освітньо-професійною програмою «Архітектурний дизайн»

Частина 2 (другий семестр навчання)

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Спеціальність – 022 ДИЗАЙН
Спеціалізація – 022.1.ГРАФІЧНИЙ ДИЗАЙН

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ІНСТИТУТ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ, ДИЗАЙНУ
ТА ТРАНСПОРТУ
КАФЕДРА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРОЄКТУВАННЯ
ТА ДИЗАЙНУ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять з дисципліни «Живопис»
для студентів 2-3 курсів денної та заочної форм навчання
Інституту цифрових технологій, дизайну та транспорту
За освітньо-професійною програмою «Архітектурний дизайн»
Частина 2. Живопис голови людини. Техніка живопису

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Спеціальність – 022 ДИЗАЙН
Спеціалізація – 022.1.ГРАФІЧНИЙ ДИЗАЙН

Затверджено на засіданні
Кафедри інформаційних
технологій проектування
та дизайну
Протокол № 1 від 28.08.2024р.

Одеса – 2024

Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Живопис» для студентів другого-третього курсів денної та заочної форм навчання першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 022 «Дизайн», спеціалізація 022.1 «Графічний дизайн» за освітньо-професійною програмою «Архітектурний дизайн». Частина 2. Живопис голови людини. Техніка живопису / Укл.: В. А. Яровий, О. Ю. Белявська. – Одеса : НУОП, 2024. – 18 с.

Укладачі:

Яровий В. А., канд. архітектури, проф.
Белявська О. Ю., канд. архітектури, доц.

Методичні вказівки спрямовані на набуття знань та практичних навичок з техніки виконання живопису, світлоколірного моделювання форми з натури. У частині 1 розглянуті цілі, завдання, етапи виконання практичних завдань, які дозволяють виконувати завдання з живопису будь-якого окремого предмета, групи предметів, світлотіньове та кольорове моделювання, володіння різними методами живопису.

	ЗМІСТ
ВСТУП	5
КОРОТКІ ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ	5
ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ	6
Практичне завдання №1. «Етюди міського пейзажу. Фрагментовані види з архітектурними об'єктами».....	6
Практичне завдання №2. «Етюди елементів міського озеленення. Фрагментовані види парків»	6
Практичне завдання №3. «Натюрморт з побутових предметів. Стилізація».....	7
Практичне завдання №4. «Натюрморт з гіпсовою архітектурною деталлю та драперією».....	8
Практичне завдання №5. «Гіпсова голова з драперією».....	9
Практичне завдання №6. «Гризайль. Жива голова одним кольором».....	9
Практичне завдання №7. «Жива голова. Чоловічий портрет».....	10
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ	11
ЛІТЕРАТУРА	11
ДОДАТКИ	12
Додаток	1
.....	12
Додаток	2
.....	13
Додаток	3
.....	14
Додаток	4
.....	15
Додаток	5
.....	16
Додаток	6
.....	17
Додаток	7
.....	18

Вступ

Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти «Архітектурний дизайн» навчальна дисципліна «Живопис» є базовою в академічній системі оволодіння образотворчою грамотою, становить основу для подальшого формування фахівця у галузі.

Предмети дисципліни – теоретичні закономірності композиції живопису, практичне виконання завдань з живопису складних архітектурних та природних форм, різноманітних за складністю і пластикою архітектурних форм, живопис будь-якого окремого предмета, групи предметів, середовища (екстер'єру та інтер'єру), світлотіньове та кольорове моделювання, технічні прийоми, інструменти, фарби, оволодіння індивідуальними манерами живопису.

Завдання дисципліни:

- Оволодіння основами компонування та гармонізації кольорових мас на площині;
- Опанування технікою створення реалістичного зображення об'ємного матеріального та природного середовища та фігури людини на площині за академічним методом живопису;
- Вивчення та застосування на практиці законів світлотіньового та кольорового моделювання об'ємної форми та повітряної перспективи;
- Напрацювання практичних навичок та індивідуальної манери живописного письма у різних матеріалах і техніках;
- Розвиток творчої фантазії – застосування знань і вмінь живописного письма для виконання реалістичних короточасних ескізів середовища за уявою та по пам'яті;
- Формування у здобувачів вищої освіти логічних зав'язків між практичними навичками класичного живопису і майбутньою творчою дизайнерською діяльністю.

Короткі теоретичні положення

- Колірна гама – це сукупність різних локальних кольорів, обраних для вирішення відповідного композиційного завдання із врахуванням характеру їх психофізіологічного впливу;
- Фактура – властивість поверхні матеріалу залежне від характеру її обробки та світло відображення й вплив на сприйняття його кольору;
- Світлота – властивість, що виражає близькість хроматичних і ахроматичних кольорів до білого або чорного.
- Кольоровий фон – визначення кольорового характеру – червоний, помаранчевий, жовтий, зелений та ін.

- Кольорове коло: – система змішування різної кількості найбільш чистих пігментів, які складають діапазон основних кольорових планів.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Практичне завдання №1. «Етюди міського пейзажу. Фрагментовані види з архітектурними об'єктами»

Мета – опанування технології етюдів на пленері, вміння фрагментувати виразний вид самостійне визначення ступеню деталізації, кольорове та світлотіньове моделювання форми, передача повітряної перспективи, напрацювання навичок швидкого живопису акрилом/аквареллю на відкритому повітрі, етюди фрагменту дворику, фрагменту вулиці, фрагменту площі.

Завдання: виконати етюди фрагментів одеського дворику, фрагменту вулиці і площі.

Інструменти та матеріали: набір акрилових фарб 12-24 кольорів, або акварелі, полотно або ґрунтований картон (для акрилу), спеціальний папір для акварелі, портативний збірно розбірний мольберт.

Етапи виконання:

вибір місця з якого виконується етюд, з найвиразнішим розкриттям простору зображуваного середовища (вибір ракурсу), вибір інструментів і матеріалів для живопису з натури залежно від особливостей зображуваного об'єкту. Компоновка на полотні (або аркуші) зображуваного середовища за визначеним завданням, у композиції враховується контекстуальний простір, акцентується увага на окремих об'єктах відповідно до завдання.

Спочатку тонкими лініями намічаються основні лінії разом з лінією горизонту визначаються габарити об'єктів.

Світлокольорове моделювання виконується швидко і узагальнено. Підмальовком визначаються освітлені і затемнені площини. Тоновною колористикою передається плановість зображення.

Виконується проробка деталей і фрагментів етюди методом нашарування і лесування.

Етюд підписується з вказівкою шифру групи.

Час виконання: 6 годин

Приклади: додаток №1

Завдання для самостійної роботи: короткочасні етюди міського екстер'єру з натури- елементи міського благоустрою, міського озеленення.

Практичне заняття №2. «Етюди елементів міського озеленення. Фрагментовані види парків»

Мета – опанування технології етюдів на пленері, вміння фрагментувати виразний вид, самостійне визначення ступеню деталізації, передача повітряної перспективи, напрацювання навичок швидкого живопису акрилом (аквареллю) на відкритому повітрі, етюди квітників, групи дерев, етюд паркової алеї.

Завдання: виконання етюдів квітників, групи дерев, етюд паркової алеї. Виявлення характерних особливостей елементів озеленення, виявлення головного і другорядного в живопису.

Інструменти та матеріали: набір акрилових фарб 12-24 кольорів, або акварелі, полотно або ґрунтований картон (для акрилу), спеціальний папір для акварелі, портативний збірно розбірний мольберт.

Етапи виконання:

вибір місця з якого виконується етюд з найвиразнішим розкриттям простору зображуваного середовища (вибір ракурсу). Вибір матеріалів і інструментів для живопису з натури залежно від особливостей зображуваного об'єкту. Компонівка на полотні (або аркуші) зображуваного середовища за визначеним завданням.

У композиції враховується контекстуальний простір, акцентується увага на конкретних об'єктах відповідно до завдання.

Спочатку тонкими лініями намічаються основні лінії, разом з лінією горизонту, визначаються габарити і пропорції об'єктів.

Світлокольорове моделювання виконується швидко і узагальнено.

Підмальовком (для акрилу) визначаються освітлені і затемнені площини.

Тоновую колористикою передається плановість зображення.

Уточнюються по кольору і виконується проробка деталей і фрагментів етюдів.

Етюд підписується студентом з вказівкою шифру групи.

Час виконання: 6 годин

Приклади: додаток № 2

Завдання для самостійної роботи: етюд групи дерев.

**Практичне завдання №3. «Натюрморт з побутових предметів.
Стилізація»**

Мета – розвиток творчої фантазії, застосування на практиці набутих вмінь стилізації реалістичного зображення, демонстрація вмінь роботи у різних техніках, початок роботи, підготовчий рисунок, визначення виду стилізації

Завдання: Виконання етюду натюрморту з побутових предметів з драперією, стилізувати реалістичне зображення, прописати деталі.

Інструменти та матеріали: набір акрилових фарб 12-24 кольорів, або акварелі, полотно або ґрунтований картон (для акрилу), спеціальний папір для акварелі, портативний збірно розбірний мольберт.

Етапи виконання:

Компоновка на полотні (або аркуші) з розташуванням групи зображуваних предметів в оптимальному розмірі, навколо якої формується простір. Композиція має бути врівноважена. Виконати в тонких лініях рисунок натюрморту з взаєморозташуванням усіх предметів натюрморту, руху драперії. Світлокольорове моделювання починається з визначенням розмірів власних і контурів падаючих тіней,

зон найяскравішого світла. Виконується тонова деталізація. Намітити основні кольорові маси і площини. Колористикою виділити основні площини предметів натюрморту, зберігаючи його цілісність.

Час виконання: 6 годин.

Приклади: додаток 3.

Завдання для самостійної роботи: підбір прикладів обраного виду стилізації.

Практичне завдання №4. «Натюрморт з гіпсовою архітектурною деталлю та драперією»

Мета – оволодіння прийомами кольорового та світлокольорового моделювання форми, вивчення закономірностей утворення кольорових рефлексів при збереженні білого кольору предмету, вдосконалення навичок роботи з акрилом, підготовчий рисунок, колористика.

Завдання: Виконання етюди натюрморту з побутових предметів, драперії, та гіпсовою архітектурною деталлю. Передати лінійно-повітряну перспективу, світлокольорове моделювання.

Інструменти та матеріали: набір акрилових фарб 12-24 кольорів, або акварелі, полотно або ґрунтований картон (для акрилу), спеціальний папір для акварелі, портативний збірно розбірний мольберт.

Етапи виконання:

Компоновка на полотні (або аркуші) з розташуванням групи зображуваних предметів в оптимальному розмірі, навколо якої формується простір. Композиція має бути врівноважена, з врахуванням різної матеріальності та кольору зображуваних предметів.

Виконати попередній рисунок олівцем або тонким пензлем. Конструкції предметів прорисовується разом з невидимими частинами пропорції предметів перевіряються.

Світлокольорове моделювання починається з визначення розміру власних і контурів падаючих тіней, зон найяскравішого світла, далі прописується тонова деталізація з врахуванням характеру форми (тверді побутові предмети, м'які драперії). Тонове та кольорове вирішення виконується з врахуванням освітлення та рефлексів при збереженні білого кольору архітектурної деталі. Задля досягнення цілісного сприйняття роботи, потрібно відходити від мольберту. Робота підписується студентом з зазначенням шифру групи.

Час виконання: 6 годин.

Приклади: додаток 6.

Завдання для самостійної роботи: Етюд натюрморту з побутових предметів з драперією у контрастних кольорах і фактурах.

Практичне завдання №5. «Гіпсова голова з драперією»

Мета – оволодіння прийомами кольорового та світлотіньового моделювання форми голови, вивчення закономірностей утворення кольорових рефлексів

при збереженні кольору моделі, удосконалення навичок роботи з непрозорими фарбами, світлокольорове моделювання форми у масах.

Завдання: виконати етюд гіпсової голови з драперією. Аналіз композиції та форми голови античної скульптури фрагментування виду, компоновка , кольорово-тоновий етюд голови Антіноя.

Інструменти та матеріали: набір акрилових фарб 12-24 кольорів, або акварелі, полотно або ґрунтований картон (для акрилу), спеціальний папір для акварелі, портативний збірно розбірний мольберт.

Етапи виконання:

компоновка на полотні (або аркуші) з вибором ракурсу скульптури голови та її оптимального розміру, але не більшого за натуральний, навколо моделі формується простір, перед лицьовою частиною моделі завжди залишається більше вільного простору, перед потиличною частиною простір зменшений. При зображенні моделі анфас треба врахувати кут нахилу голови. Поле в нижній частині повинно бути більша.

Тонкими лініями олівця, або тонким пензлем намітити загальні габарити моделі голови, визначити м'які форми драперії, закомпонувати весь натюрморт в цілому. Попередньо прописується драперія. Показати співвідношення білого тону гіпсової моделі та кольорових складок драперії. Живопис проводити методом нашарування та лесування.

На завершальному етапі потрібно відходити від мольберту та працювати над усією поверхнею полотна (аркуша, картону) одночасно. Робота підписується студентом з зазначенням шифру групи.

Час виконання: 8 години.

Приклади: додаток 5.

Завдання для самостійної роботи: етюд виду з вікна. Сонячна погода.

Практичне завдання № 6. «Гризайль. Жива голова одним кольором»

Мета – оволодіння прийомами світлотіньового моделювання форми голови людини засобом монохромного живопису, досягнення портретної схожості, застосування прийомів нашарування та лесування, удосконалення навичок роботи з акрилом.

Завдання: виконати етюд живої голови людини засобом монохромного живопису, оволодіти прийомами світлотіньового моделювання форм голови людини, однокольоровий живопис.

Інструменти та матеріали: набір акрилових фарб 12-24 кольорів, або акварелі, полотно або ґрунтований картон (для акрилу), спеціальний папір для акварелі, портативний збірно розбірний мольберт.

Етапи виконання:

компоновка на полотні (або картону) з вибором ракурсу голови людини та її оптимального розміру, але не більшого за натуральний. Навколо моделі формується простір, перед лицьовою частиною моделі завжди залишається більше вільного простору, перед потиличною частиною

простір зменшений. При зображенні портрета анфас, треба врахувати кут нахилу голови. Поле в нижній частині аркуша повинно бути більше. Тонкими лініями олівця або тонким пензлем намітити загальні габарити моделі голови, визначити загальну композицію.

Етюд виконується монохромним методом одного кольору.

Світлотіньове моделювання починається з визначення освітлених і затінених частин обличчя. Етюд ведеться поступово від крупних членувань форми до дрібних з прорисовкою деталей обличчя і волосся, досягнення портретної схожості.

На завершальному етапі потрібно відходити від мольберту та працювати над усією поверхнею полотна (аркуша, картону) одночасно. Робота підписується студентом із зазначенням шифру групи.

Час виконання: 6 годин.

Приклади: додаток 6.

Завдання для самостійної роботи: Монохромний етюд живої голови на світлому фоні.

Практичне завдання №7. «Жива голова. Чоловічий портрет»

Мета – досягнення портретної схожості, застосування приймів кольорового та світлотіньового моделювання обличчя, удосконалення навичок роботи з непрозорими фарбами, що мають високу покривну здатність.

Завдання: аналіз композиції та форми голови моделі, деталі обличчя, вивчення анатомічних особливостей та закономірностей будови голови моделі, кольорове та світлотіньове моделювання форми. Досягти портретної схожості.

Інструменти та матеріали:

набір акрилових фарб 12-24 кольорів, або акварелі, полотно або ґрунтований картон (для акрилу), спеціальний папір для акварелі, портативний збірно розбірний мольберт.

Етап виконання:

компоновка на полотні (картоні, аркушу) з вибором ракурсу голови людини та її оптимального розміру, але не більшого за натуральний. Тонкими лініями олівця або тонким пензлем намітити загальні габарити моделі голови живої людини. Навколо людей формується простір, перед лицевою частиною моделі завжди залишається більше вільного простору, перед потиличною частиною простір зменшений. При зображенні портрета анфас треба враховувати кут нахилу голови. Поле в нижній частині аркуша повинна бути більша.

Етюд виконується кольоровим методом. Кольорове та світлотіньове моделювання починається з визначення освітлених і затінених частин обличчя. Етюд ведеться поступово — від крупних членувань форми голови до дрібних, з приписанням деталей обличчя, волосся, досягнення портретної схожості. На завершальному етапі потрібно відходити від

мольберту та працювати над усією поверхнею полотна одно часово.
Робота підписується студентом із зазначеним шифру групи.

Час виконання: 6 годин.

Приклади: додаток 7.

Завдання для самостійної роботи: “Етюд автопортрету”

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

Інтегральна оцінка кожної роботи базується на визначенні відповідності оцінюваного рисунку наступним основоположним критеріям:

компоновка на аркуші,
правильність конструктивної побудови зображуваного предмету,
точність винайдення пропорцій зображуваного предмету,
правильність побудови перспективного скорочення зображуваного предмету,
ступінь володіння живописними засобами передачі повітряної перспективи зображення,
передача живописними засобами світлотіньових, фактурних і матеріальних відмінностей зображуваних предметів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Все про малювання. Понад 200 технік, уроків і порад для художників-початківців / пер. з англ. В. Ракуленко. – КМ-БУКС, 2021. – 240 с.
2. Гілязова Н. Рисунок. Живопис: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Наталія Гілязова. – Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2020. – 112 с.
3. Гребенюк Г. Основи композиції та рисунок [Текст] : підруч. для уч. проф.-тех. навч. закладів / Г. Є. Гребенюк. – К. : Техніка, 1997. – 221 с.
4. Сухенко В. Рисунок [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. культури і мистецтв III-IV рівнів акред. / В. О. Сухенко; Національна академія образотвор. мистецтва і архітектури. – К. : BONA MENTE, 2004. – 184 с.: іл.
5. Куленко М.Я. Графічний дизайн. Підручник. – Київ: Кондор, 2015. – 560с.
6. Barrington Barber. The Complete Fundamentals of Drawing: Still Life, Figure Drawing, Landscapes & Portraits. – Kindle Edition, 2023. – 845 p.
7. Barrington Barber. The Fundamentals of Drawing: A Complete Professional Course for Artists. – Kindle Edition, 2005. – 363 p.
8. Catherine V Holmes. Drawing Dimension – Shading Techniques: A Shading Guide for Teachers and Students. – Kindle Edition, 2017. – 210 p.
9. Barry Herniman. Sketching Outdoors: Discover the Joy of Painting Outdoors. – Search Press, 2023. – 144 p. пейзаж
10. Charles Evans. Watercolour Rescue: Top tips for correcting your mistakes and preventing them in the first place. – Search Press, 2022. – 128 p Акварель

11. Jane Betteridge. Watercolour Nature Unleashed. – Search Press, 2023. – 144 р. Акварель.

ДОДАТКИ

У додатках подані приклади навчальних робіт, відповідні до практичних завдань.

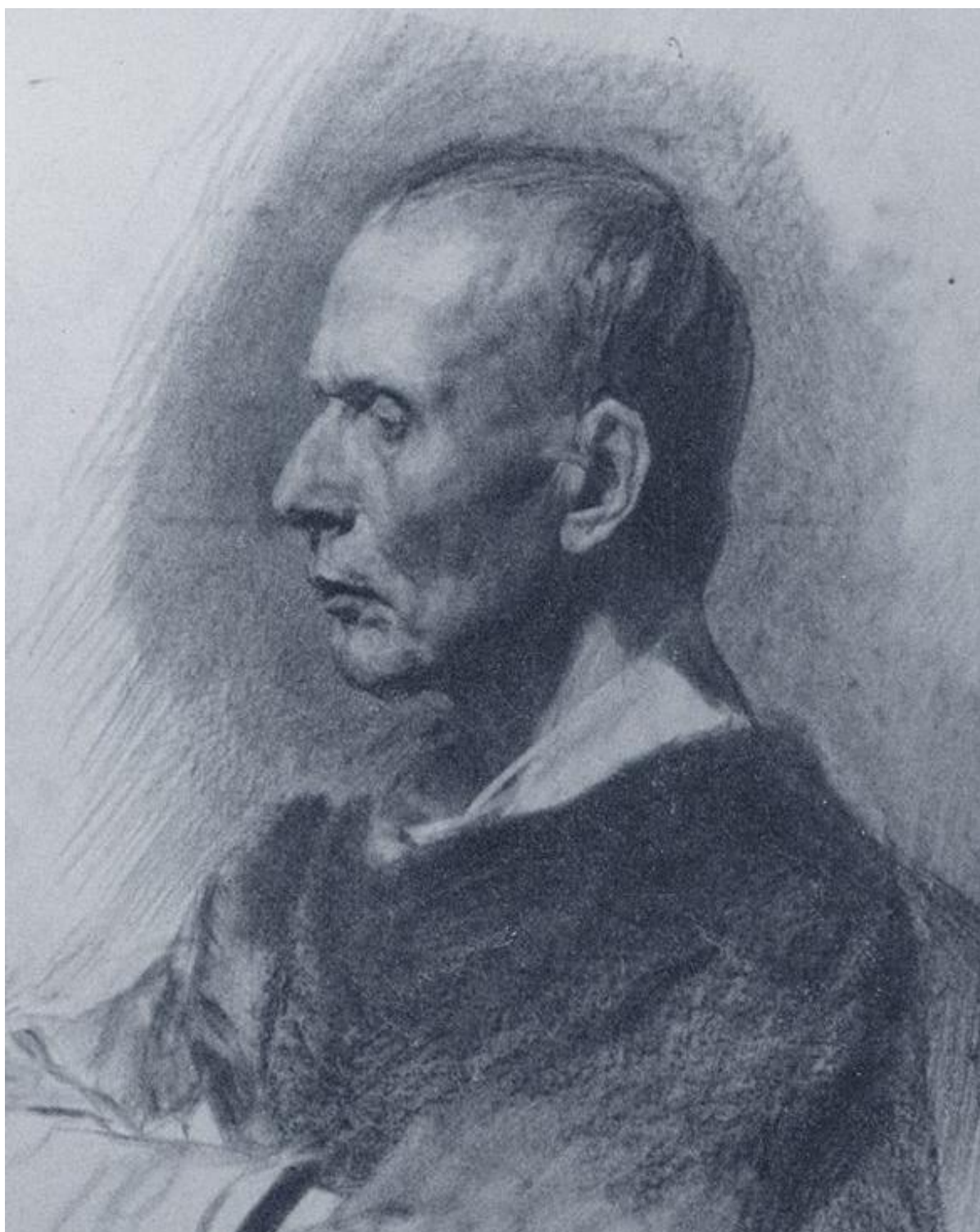

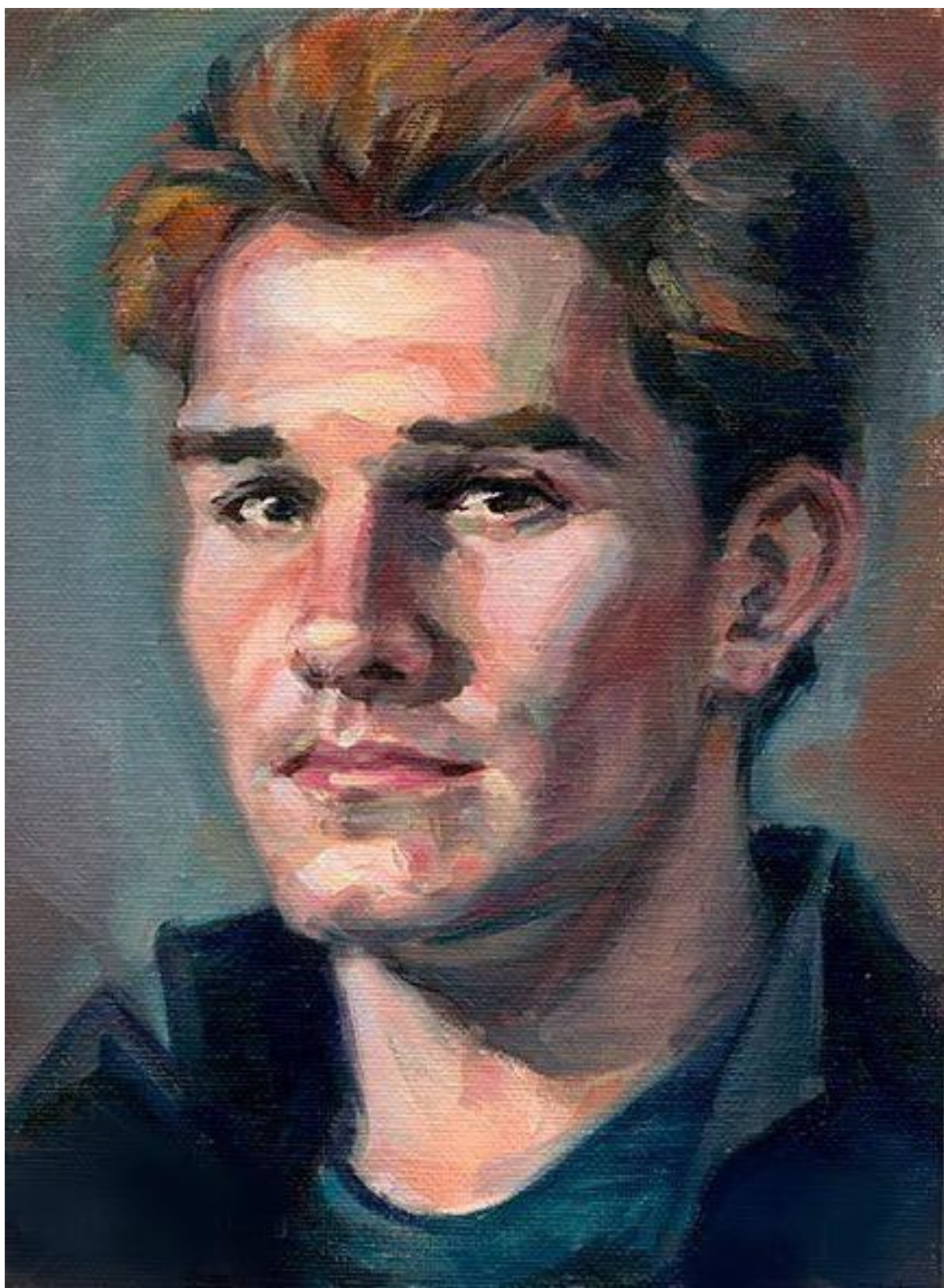

<https://pin.it/Ma12x8xyT>

<https://pin.it/1qG0WA42r>

<https://pin.it/5wmf086xR>